

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl mimo ústní jednání a bez přítomnosti účastníků řízení v senátě složeném z předsedy Tomáše Lichovníka (soudce zpravodaje) a soudců Vladimíra Sládečka a Pavla Šámala ve věci ústavní stížnosti společnosti **ATLAS consulting spol. s r.o.**, sídlem Výstavní 292/13, Moravská Ostrava, 702 00 Ostrava, zastoupené JUDr. Bc. Zdeňkem Kučerou, Ph.D., advokátem, sídlem Na Příkopě 19, 110 00 Praha 1, proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. 8. 2021 č. j. 4 Cmo 112/2021-101 a usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 1. 7. 2021 č. j. 5 Nc 202/2021-19, za vedlejšího účastenství společnosti **Wolters Kluwer ČR, a.s.**, sídlem U nákladového nádraží 3265/10, Strašnice, 130 00 Praha 3, zastoupené doc. JUDr. Danou Ondřejovou, Ph.D., advokátkou, sídlem V Jámě 1, 110 00 Praha 1, takto:

Návrh se zamítá.

Odůvodnění

I.

1. Ústavnímu soudu byl dne 26. 11. 2021 doručen návrh na zahájení řízení o ústavní stížnosti ve smyslu § 72 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), prostřednictvím něhož se stěžovatelka domáhala zrušení v záhlaví citovaných rozhodnutí obecných soudů, a to pro jejich rozpor s čl. 26 a čl. 36 Listiny základních práv a svobod.

2. Předtím, než se Ústavní soud začal věcí zabývat, přezkoumal podání po stránce formální a konstatoval, že podaná ústavní stížnost obsahuje veškeré náležitosti, jak je stanoví zákon o Ústavním soudu.

II.

3. Ústavní stížností napadeným usnesením Krajského soudu v Ostravě bylo na návrh vedlejší účastnice nařízeno předběžné opatření, kterým bylo ve výroku I. uloženo stěžovatelce znepřístupnit ve svém právním informačním systému CODEXIS Sbírkou zákonů z let 1918-1944. K odvolání stěžovatelky Vrchní soud v Olomouci usnesením nalézacího soudu potvrdil.

4. Stěžovatelka namítá, že rozhodnutí obecných soudů jsou založena na tom, že jmenovaná v rozporu s dobrými mravy soutěže do svého systému právních informací zkopírovala od vedlejší účastnice Sbírkou zákonů z let 1918-1944. Tento závěr založil soud prvního stupně na tom, že přepsané texty sbírek v systému ASPI a CODEXIS vykazují shodné nesprávnosti a dle jeho názoru je tak vyloučeno, že by se mohlo jednat o náhodu.

5. Stěžovatelka namítla, že jí uložený zákaz zpřístupňovat Sbírkou zákonů z let 1918-1944 je plošný a netýká se jen těch předpisů a skenů sbírek, které měly být převzaty

od vedlejší účastnice. Sbírky zákonů jsou veřejnou listinou, která je vyloučena z ochrany podle autorského práva. I v případě, že by soudy shledaly, že došlo k okopírování přepisů a skenů vyhotovených vedlejším účastníkem, nemůže takový nárok opodstatnit petit, jež v konečném důsledku zakazuje stěžovatelce zpřístupňovat Sbírky zákonů získané vlastní cestou bez využívání zdrojů vedlejšího účastníka a bez jakéhokoliv nekalosoutěžního jednání. Zmíněný výrok I. považuje stěžovatelka za svévolný, neboť bez jakéhokoliv omezení jí ukládá povinnost, která nemá právní základ a opodstatnění v platném právu.

6. Rozhodnutí obecných soudů podle stěžovatelky odporují požadavku přiměřenosti a zasahují do jejího práva podnikat. Základním smyslem předběžného opatření je ochrana toho, kdo o jeho vydání požádá, přičemž musí být respektována ústavní pravidla ochrany i toho, vůči komu předběžné opatření směřuje, tedy i stěžovatelky. Při nařízení předběžného opatření tak musí soud vždy posuzovat i přiměřenost újmy, která předběžným opatřením dalšímu účastníkovi vznikne. Dopady předběžného opatření na podnikání stěžovatelky jsou dle jejího tvrzení zcela zásadní a mohou představovat ztrátu milionů korun ročně. Stěžovatelka s odkazem na judikaturu Ústavního soudu poukázala na skutečnost, že vedlejší účastník je povinen osvědčit přiměřenost svého návrhu na vydání předběžného opatření, přičemž pokud tato přiměřenost není osvědčena, neměly by obecné soudy předběžné opatření vydat.

7. Podle stěžovatelky se požadavkem přiměřenosti zabýval toliko soud prvního stupně, který konstatoval, že tím, že společnost ATLAS consulting zneprístupní ve svém informačním systému Sbírky zákonů z let 1918-1944, nedojde ke stavu, který by šlo považovat za nezvratný. K tomu stěžovatelka namítá, že pokud dojde ke zneprístupnění zmíněných sbírek, bude její podnikání zasaženo tak, že nebude moci zpřístupňovat svůj produkt, jehož součástí po řadu let byly právě sporné sbírky. Pokud stěžovatelka poskytla práva k užívání systému svým zákazníkům, nemůže nyní dostát svým závazkům. Požadavek na to, aby právní informační systém obsahoval i Sbírky zákonů z let 1918-1944 je běžně součástí různých veřejných zakázek. Plošný zákaz zneprístupnění Sbírek zákonů v systému CODEXIS tak znamená pro stěžovatelku nemožnost účastnit se takových řízení.

8. Důkazy předložené vedlejší účastnicí nepovažuje stěžovatelka za natolik průkazné, aby na jejich základě mohly obecné soudy přistoupit k vydání předběžného opatření.

9. Závěrem stěžovatelka namítla, že rozhodnutí odvolacího soudu byla vydána v rozporu s občanským soudním řádem, neboť není dána potřeba zatímní úpravy poměrů účastníků. Stěžovatelka vyzvedla tu skutečnost, že daný stav trvá již mnoho let a vedlejší účastnice zjistila gramatické chyby až po 16 letech poté, co byly do informačního systému stěžovatelky zařazeny. Pokud mezi započítáním nekalosoutěžního jednání a podáním návrhu na nařízení předběžného opatření uplynula delší doba, nemohou být naplněny podmínky pro nařízení předběžného opatření. Není bez zajímavosti, že obdobný návrh na vydání předběžného opatření směřoval i proti další konkurenční společnosti, a to BECK-ONLINE. V tomto případě však Městský soud v Praze návrh na vydání předběžného opatření zamítl, neboť dospěl k závěru, že vedlejší účastnice neprokázala naplnění podmínky pro nařízení předběžného opatření, a to naléhavou potřebu zatímní úpravy poměrů účastníků. Stěžovatelka je toho názoru, že v její věci měl krajský soud postupovat obdobně.

III.

10. Krajský soud v Ostravě k šíři předběžného opatření konstatoval, že toto bylo nařízeno za situace, kdy měl za osvědčené, že stěžovatelka zkopírovala dotčené Sbírky zákonů od vedlejší účastnice a tomu pak odpovídá výrok nařízeného předběžného opatření. Nelze též nevidět, že zákon předpokládá, že po nařízení předběžného opatření mohou pominout důvody, pro které bylo předběžné nařízení vydáno s tím, že v takovém případě soud předběžné opatření zruší. Pokud stěžovatelka po nařízení předběžného opatření skutečně vyhotovila prepisy dotčených Sbírek zákonů, nic jí nebránilo v tom, aby navrhla jeho zrušení. K délce doby, po kterou docházelo k zásahu do práv vedlejší účastnice, krajský soud uvedl, že tato skutečnost nemůže být kladena k tíži poškozené, neboť by se tím fakticky zvýhodňoval škůdce.

11. Vrchní soud v Olomouci ve svém vyjádření k ústavní stížnosti odkázal na odůvodnění napadeného usnesení. Z něj se mimo jiné podává, že bylo osvědčeno, že stěžovatelka zasáhla nikoliv bezvýznamně do práv vedlejší účastnice, a to způsobem hrubě porušujícím dobré mravy soutěže. Jednání stěžovatelky je podle vrchního soudu sto přivodit vedlejší účastnici poměrně značnou újmu (např. v rámci veřejných zakázek, kde může díky svému postupu nabízet nižší cenu). Vedlejší účastnice přitom nemá k dispozici jiný alternativní prostředek, jímž by mohla dosáhnout preventivní ochrany před další újmou. Nařízeným předběžným opatřením není zamezeno stěžovatelce podnikat v oblasti právních systémů, toliko nebude moci zpřístupnit do doby konečného vyřešení sporu část jí nabízeného systému právních informací. Úvahy o tom, že dojde k ukončení již uzavřených smluv či k vrácení části již přijatého plnění považuje vrchní soud za spekulativní, a to s ohledem na ustanovení § 2006 a násl. o. z. Stejně tak nebylo podloženo tvrzení, že by stěžovatelce vznikla škoda v řádu stovek miliónů korun. Vrchní soud při porovnání zásahu do práva na podnikání obou účastnic vzal za osvědčené, že k zásahu do práv ze strany stěžovatelky došlo a usnesení o předběžném opatření tak nepovažuje za nepřiměřené. Stěžovatelce nic nebrání v tom, aby znovu vyhotovila prepisy dotčených sbírek a tyto svým klientům zpřístupňovala. K rozdílnosti rozhodování obecných soudů v obdobném případě, který se týkal systému BECK-ONLINE, vrchní soud uvedl, že mu v době rozhodování tato skutečnost nebyla známa.

12. Vedlejší účastnice v rámci svého obsáhlého vyjádření k ústavní stížnosti vznesla celou řadu námitek, jimiž se snaží zpochybnit ústavní rovinu předmětné stížnosti. V souvislosti s rozsahem výroku I. usnesení krajského soudu, tj. tím, zda se tento vztahuje na všechny Sbírky zákonů z let 1918-1944 vedlejší účastnice poukazuje na odůvodnění napadeného rozhodnutí, z něhož je zřejmé, že se může vztahovat jen a pouze na ty Sbírky zákonů, které byly poríženy vedlejší účastnicí. Pokud by byl petit formulován jinak, byl by podle vedlejší účastnice neurčitý. Interpretací výroků ve spojení s odůvodněním lze dospět k jednoznačnému závěru o uložené povinnosti. Předběžné opatření považuje jmenovaná za přiměřené, neboť se jím znepřístupňuje jen část informačního systému, který není zcela běžně využíván, a to ani právní komunitou. Naléhavá potřeba zatímne upravit poměry účastníků byla řádně prokázána a obecné soudy ji podrobně odůvodnily. Ke zjištění shodných chyb v obou informačních systémech došlo zcela náhodou, a to v dubnu 2021. Podle náhledu vedlejší účastnice nejsou v předmětném případě dány podmínky pro zásah ze strany Ústavního soudu, neboť jak vyplývá z jeho ustálené judikatury, tento zasahuje proti předběžným opatřením zcela výjimečně. Podstatou přezkumu může být jen posouzení ústavnosti, nikoliv podmínek pro nařízení předběžného opatření. Námitka nepřiměřenosti předběžného opatření byla

vznesena až v řízení o ústavní stížnosti a již z toho důvodu je tato námitka z přezkumu ochrany ústavnosti vyloučena. V souvislosti s přiměřeností zásahu by nemělo být posuzováno to, že stěžovatelka musí odejmout svým zákazníkům část poskytovaného plnění, neboť toto bylo získáno protiprávně jeho zkopírováním od vedlejší účastnice. Obecné soudy se přiměřeností opatření řádně zabývaly a uzavřely, že vedlejší účastníci vzniká nepoměrně větší újma, než je ta, která hrozí stěžovatelce. Vedlejší účastnice dále nesouhlasí s tím, že by protiprávní stav existoval po dobu 16 let, jak tvrdí stěžovatelka, nýbrž pouze cca 2-5 let. Povaha chyb přitom neumožňovala jejich dřívější zjištění a na podvodné jednání se přišlo zcela náhodou. Podle ustálené soudní praxe se včasnost návrhu posuzuje k okamžiku zjištění nekalosoutěžního jednání a nikoliv k okamžiku, kdy k tomuto jednání došlo.

13. Stěžovatelka využila svého práva repliky a ve svém relativně obsáhlém vyjádření zopakovala svoji dřívější právní argumentaci. V souvislosti s potřebou výkladu petitu sporného rozhodnutí tak, aby se vztahoval pouze na tu část Sbírek zákonů, které byly pořízeny vedlejší účastnicí, odkazuje stěžovatelka na navazující exekuční řízení, v němž vedlejší účastnice měla zdůrazňovat obecnou formulaci povinnosti uložené stěžovatelce. Stěžovatelka se relativně podrobně vyjádřila k důvodům, pro které považuje napadená rozhodnutí za nepřiměřená a nedostatečně odůvodněná.

14. Na repliku stěžovatelky reagovala vedlejší účastnice duplikou, ve které velmi podrobně rozvedla svou již výše uvedenou argumentaci.

IV.

15. Ústavní soud je podle čl. 83 Ústavy soudním orgánem ochrany ústavnosti stojícím mimo soustavu soudů (čl. 91 odst. 1 Ústavy). K zásahu do rozhodovací činnosti obecných soudů je oprávněn jen tehdy, pokud by porušily ústavně zaručená práva stěžovatelky, zejména pak, došlo-li k porušení práva na soudní ochranu (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 11. 1998 sp. zn. III. ÚS 101/98, náleze ze dne 19. 11. 2013 sp. zn. III. ÚS 3199/12; všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>).

16. V souzené věci je předmětem přezkumu rozhodnutí soudu o vydání předběžného opatření. Ústavní soud ve své ustálené judikatuře [srov. např. náleze Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 189/01 ze dne 21. 11. 2001 (N 178/24 SbNU 327)] vyjádřil názor, že se zpravidla necítí oprávněn zasahovat do rozhodnutí o předběžných opatřeních, neboť jde o rozhodnutí, která do práv a povinností účastníků zasahují nikoli konečným způsobem a kterými není prejudikován konečný výsledek sporu. Zároveň však Ústavní soud vyjádřil názor, že i rozhodnutí o předběžném opatření je způsobilé zasáhnout do základních práv a svobod účastníků řízení a lze je podrobit ústavněprávnímu přezkumu [viz např. náleze sp. zn. III. ÚS 52/13 ze dne 8. 8. 2013 (N 144/70 SbNU 347)], byť toliko v rámci tzv. omezeného testu ústavnosti.

17. Ústavní soud při takovém testu zkoumá, zda předběžné opatření mělo zákonný podklad (čl. 2 odst. 2 Listiny), bylo vydáno příslušným orgánem (čl. 38 odst. 1 Listiny) a není projevem svévole (čl. 1 Ústavy a čl. 2 odst. 2 a 3 Listiny) - srov. k tomu např. náleze ve věci sp. zn. II. ÚS 221/98 ze dne 10. 11. 1999 (N 158/16 SbNU 171). Důvodem pro kasační zásah Ústavního soudu je také flagrantní porušení zásad spravedlivého procesu.

18. S ohledem na rekapitulaci provedenou shora možno vyjít z toho, že rozhodování o předběžném opatření v právě posuzované věci mělo zákonný podklad, jelikož v případě stěžovatelky šlo o řízení, v němž právní úprava soudu umožňuje předběžné opatření nařídit a vedlejší účastnice návrh na nařízení předběžného opatření soudu podala. Napadená rozhodnutí byla rovněž vydána příslušnými orgány (soudy). Zbývá tedy posoudit, zda rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě, resp. Vrchního soudu v Olomouci, bylo projevem svévole či zda v řízení, z něhož ústavní stížností napadená rozhodnutí vzešla, došlo k flagrantnímu porušení zásad ovládajících právo na soudní ochranu. Z odůvodnění napadených rozhodnutí je však zřejmé, že se obecné soudy zabývaly všemi shora uvedenými nezbytnými otázkami. Zejména vrchní soud se velmi pečlivě věnoval i otázce přiměřenosti (bod 60), a to zejména ohledně ústavně zaručeného práva podnikat. Závěry soudů lze považovat za odůvodněné a prosté libovůle.

19. Ústavní soud tedy neshledal, že by napadenými rozhodnutími došlo k zásahu do základních práv stěžovatelky garantovaných čl. 26 a 36 Listiny základních práv a svobod. Podle § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu proto Ústavní soud návrh zamítl.

Poučení: Proti nálezu Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 19. července 2022

Tomáš Lichovník
předseda senátu